

Міністерство освіти і науки України
Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського
Кафедра психології, філософії та суспільних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
гуманітарного інституту

Сергій ГУБАРЄВ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПАТОПСИХОЛОГІЯ

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)
галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність 053 Психологія
освітньо-професійна програма Психологія
форма(и) навчання денна та заочна

Київ-2025 рік

**Інформація про розробника(ів) та розгляд і схвалення
робочої програми навчальної дисципліни**

РОЗРОБНИК робочої програми навчальної дисципліни
(*науковий ступінь, вчене звання, посада*)

Кандидат психологічних наук, доцент

Ірина КУЩЕНКО

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології, філософії та суспільних наук

Протокол № 1 від 25.08.2025

Завідувач кафедри

Олена ВЛАСЕНКО

ПОГОДЖЕНО:

Розглянуто та схвалено на засіданні навчально-методичної ради навчально-наукового гуманітарного інституту

Протокол № 8 від 27.08.2025

Голова НМР

Сергій ГУБАРОВ

ЗМІСТ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну.
2. Опис навчальної дисципліни.
 - 2.1. Анотація навчальної дисципліни.
 - 2.2. Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни.
 - 2.3. Міждисциплінарні зв'язки:
 - 2.4. Формат проведення дисципліни.
3. Перелік компетентностей, яких набувають здобувачі при вивченні дисципліни.
4. Програмні результати навчання.
5. Структура та обсяг навчальної дисципліни.
6. Інформація про індивідуальне завдання.
7. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни.
8. Політика дисципліни.
9. Система та критерії оцінювання результатів навчання здобувачів.
10. Перелік запитань для підготовки до підсумкового (семестрового) контролю.
11. Рекомендовані джерела інформації.

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

1.1. Назва навчальної дисципліни, код в освітній програмі	Патопсихологія, ОК 2.21	
1.2. Статус навчальної дисципліни	обов'язкова, цикл професійної підготовки	
1.3. Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	4-й рік навчання, 7-й семестр	
1.4. Обсяг навчальної дисципліни за формами здобуття освіти	очна (денна)	заочна
Кількість кредитів	4	4
Загальна кількість годин, в тому числі:	120	120
• аудиторні години	48	12
лекції	24	6
семінарські	24	6
практичні		
• самостійна робота	72	108
1.5. Вид підсумкового (семестрового) контролю	7-й семестр – екзамен	
1.6. Інформація про консультації	<i>Згідно затвердженого графіка консультацій</i>	
1.7. Мова викладання	українська	
1.8. Прізвище, ім'я, по батькові викладача(ів) (науковий ступінь, вчене звання)	Кущенко Ірина Вікторівна, кандидат психологічних наук, доцент	
1.9. Контактна інформація викладача	maslianikova.iryana@tnu.edu.ua	

2. Опис навчальної дисципліни

2.1. Анотація дисципліни. Робоча програма навчальної дисципліни «Патопсихологія» складена відповідно до освітньої програми «Психологія» підготовки бакалавра за спеціальністю 053 Психологія галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності порушень психічної діяльності людини, особливості змін когнітивних процесів, емоційно-вольової сфери та особистості при різних психічних розладах, а також психологічні механізми формування та перебігу психопатологічних станів.

У межах курсу розглядаються теоретико-методологічні основи патопсихології, принципи та методи патопсихологічного дослідження, особливості порушень сприймання, пам'яті, мислення, уваги, емоцій, волі та особистості при різних нозологіях. Особлива увага приділяється питанням диференційної діагностики, аналізу структури психічного дефекту, визначенню збережених і порушених ланок психічної діяльності, а також можливостям психологічної корекції та реабілітації.

Вивчення дисципліни забезпечує формування у здобувачів вищої освіти системного розуміння механізмів порушень психічної діяльності, оволодіння методами патопсихологічного обстеження та інтерпретації його результатів. Курс сприяє розвитку вмінь здійснювати психологічний аналіз структури дефекту, проводити диференційну психологічну діагностику, визначати психологічні ресурси особистості та планувати подальшу тактику психологічного супроводу.

Засвоєння дисципліни сприяє формуванню професійних компетентностей майбутнього психолога, розвитку навичок клініко-психологічного мислення, відповідальності, етичності та професійної рефлексії, необхідних для роботи в галузі охорони психічного здоров'я, освіти та соціальної сфери.

2.2. Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни

Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти системного уявлення про закономірності порушень психічної діяльності, механізми формування патопсихологічних синдромів, структуру психічного дефекту та можливості компенсації й відновлення психічних функцій при різних психічних розладах. Підготовка студентів до здійснення патопсихологічного обстеження, інтерпретації його результатів і застосування отриманих даних у професійній діяльності психолога.

Завдання дисципліни:

- ознайомлення студентів із теоретико-методологічними засадами патопсихології як галузі психологічної науки та практики; формування уявлень про співвідношення психічної норми і патології, критерії їх розмежування, сучасні класифікації психічних розладів у межах компетенції психолога;

- засвоєння знань про основні патопсихологічні синдроми та особливості порушень когнітивної, емоційно-вольової сфери й особистості при різних нозологічних формах;
- оволодіння принципами, методами та етапами проведення патопсихологічного дослідження, правилами аналізу й інтерпретації отриманих результатів;
- формування вмінь здійснювати якісний аналіз структури психічного дефекту, виявляти збережені та порушені ланки психічної діяльності;
- розвиток навичок диференційної психологічної діагностики та визначення психологічних рекомендацій щодо подальшого супроводу, корекції або реабілітації;
- засвоєння етичних принципів та професійних стандартів діяльності психолога при роботі з особами, які мають психічні розлади.

Додаткові цілі: підвищення рівня професійної компетентності студентів, зокрема розвиток клініко-психологічного мислення, комунікативних умінь, професійної етики, відповідальності та особистісної зрілості майбутнього фахівця-психолога.

2.3. Міждисциплінарні зв'язки:

Пререквізити: Психофізіологія людини
Психологія травми

Постреквізити: Основи психотерапії

2.4. Формат проведення дисципліни

Заняття проводяться в змішаному форматі (в аудиторії й онлайн), синхронно й асинхронно (зустріч в аудиторії чи Гугл-класі, або самостійне вивчення матеріалу та виконання завдань).

Під час навчання використовуються наступні форми та методи: лекції, семінарські дискусії, аналіз клінічних випадків (кейсів), розбір патопсихологічних протоколів, рольові та ситуаційні моделювання діагностичних інтерв'ю, робота в малих групах, методи активного та проблемно-орієнтованого навчання, самостійна робота студентів, ведення рефлексивних щоденників, мультимедійні презентації, перегляд і обговорення відеоматеріалів з клінічної практики, виконання індивідуальних та групових проєктів, а також елементи тренінгу розвитку професійних компетентностей у сфері клінічної та патопсихологічної діагностики. Віртуальне навчальне середовище використовуватиметься у разі роботи в режимі онлайн – Google Classroom. У онлайн режимі лекції / семінарські та практичні заняття можуть бути проведені за допомогою програм електронної комунікації Google Meet.

Поточна комунікація з викладачем здійснюється через корпоративну пошту.

3. Перелік компетентностей, яких набувають здобувачі при вивченні дисципліни відповідно до освітньої програми

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов

Загальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни:

ЗК 2. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 9. Навички міжособистісної взаємодії.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

СК 8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову в т. ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

СК 10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК 12. Навички міжособистісного спілкування та роботи в команді у процесі професійної діяльності.

4. Програмні результати навчання відповідно до освітньої програми

ПР 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР 11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

ПР 12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно.

ПР 13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР 16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога .

ПР 18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії .

Шифр ПРН	Програмні результати навчання	Методи навчання	Засоби діагностики/методи оцінювання
ПРН2	Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	словесні, наочні, практико-дослідницькі, проблемно-пошукові, інтерактивні.	усні відповіді, виконання практичних завдань, тестування; підсумковий контроль – екзамен (усний або письмовий), проєктивні завдання

			патопсихологічного анкету.
<i>ПРНЗ</i>	Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.	словесні (лекції, консультації), наочні (презентації, схеми), практичні (робота з джерелами, базами даних, пошуковими системами), дослідницькі (пошуково-аналітичні завдання), інтерактивні (обговорення результатів, групові проекти)	поточний контроль відповіді, тестування, практичні завдання, підсумковий контроль (проектна робота, звіт дослідження, презентація результатів, письмовий усний іспит).
<i>ПРН11</i>	Складати та реалізувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).	словесні (лекції, консультації), наочні (демонстрації, відео кейси), практичні (рольові моделювання консультативних ситуацій, дослідницькі (аналіз кейсів, робота з клієнтськими запитами), інтерактивні (обговорення результатів, групові вправи).	поточний контроль відповіді, аналіз кейсів, виконання практичних завдань), підсумковий контроль (проектна робота або практичне моделювання консультативного процесу, письмовий або усний іспит, презентація результатів).
<i>ПРН12</i>	Складати та реалізувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно.	словесні (лекції, бесіди), наочні (презентації, роздаткові матеріали), практичні (тренінги, рольові ігри, моделювання заходів), інтерактивні (дискусії, обговорення), дослідницькі (планування та аналіз психопрофілактичних програм).	поточний контроль (усні відповіді, підготовка та презентація міні-заходів, аналіз кейсів), підсумковий контроль (проектна робота зі складання та реалізації програми заходів, письмовий або усний звіт, презентація результатів).
<i>ПРН13</i>	Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.	словесні (лекції, консультації), наочні (відео приклади комунікації, схеми міжособистісної взаємодії), практичні (рольові ігри, симуляції)	поточний контроль (усні відповіді, аналіз кейсів, участь у рольових іграх та дискусіях), підсумковий контроль (проектна робота або письмовий звіт про

		міжкультурних та міжгендерних ситуацій), інтерактивні (групові обговорення, дискусії, кейс-аналіз), дослідницькі (самостійний аналіз комунікаційних стратегій у різних соціокультурних контекстах).	міжкультурні комунікації, презентація результатів, оцінювання активності та толерантності в практичних вправах).
<i>ПРН16</i>	Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.	словесні (лекції, консультації), наочні (схеми, інфографіка етичних принципів), практичні (аналіз кейсів етичних дилем, обговорення ситуацій), інтерактивні (дискусії, рольові ігри, групові обговорення), дослідницькі (самостійне опрацювання нормативних документів, кодексів етики).	поточний контроль (усні відповіді, аналіз кейсів, участь у дискусіях), підсумковий контроль (письмовий або усний іспит, проектна робота або звіт з аналізу етичних ситуацій у професійній діяльності).
<i>ПРН18</i>	Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.	словесні (лекції, консультації), наочні (інфографіка, демонстрації методів самоконтролю та збереження здоров'я), практичні (тренінги з психоемоційної саморегуляції, моделювання супервізійних ситуацій), інтерактивні (групові обговорення, рольові ігри), дослідницькі (самостійне опрацювання матеріалів із психічного та фізичного здоров'я, аналіз кейсів супервізії).	поточний контроль (усні відповіді, участь у практичних вправах і тренінгах, аналіз кейсів), підсумковий контроль (письмовий або усний іспит, проектна робота або звіт про заходи з підтримки здоров'я та визначення запиту до супервізії).

5. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	денна форма						Заочна форма				
	усього	у тому числі					у тому числі				
Л		П	С	Л	СР	Л	П	С	Л	СР	
1	2	3	4	5	6	7	9	10	11	12	13
Тема 1. Патопсихологія як галузь психологічної науки	8	2		2		4	2		2		8
Тема 2. Поняття психічної норми та патології	8	2		2		4	2		2		8
Тема 3. Принципи та методи патопсихологічного дослідження	8	2		2		4					8
Тема 4. Порухення відчуття та сприймання	8	2		2		4					8
Тема 5. Порухення уваги та пам'яті	8	2		2		4					8
Тема 6. Порухення мислення	8	2		2		4					8
Тема 7. Порухення емоційно-вольової сфери	8	2		2		4					8
Тема 8. Порухення особистості та самосвідомості	8	2		2		4					8
Тема 9. Патопсихологічні синдроми при шизофренічному спектрі розладів	8	2		2		4					8
Тема 10. Патопсихологічні особливості афективних та невротичних розладів	8	2		2		4					8
Тема 11. Патопсихологічні особливості органічних психічних розладів та деменцій	8	2		2		4					8
Тема 12. Практичне значення патопсихології	8	2		2		4	2		2		8
Індивідуальне завдання	12					12					6
Підготовка до екзамену	12					12					6
РАЗОМ	<i>годин</i>	120	24		24		72	6		6	108
<i>кредитів</i>	4										
<i>Підсумковий (семестровий) контроль</i>	Екзамен										

5.1. Тематика семінарських занять

П/н	Теми семінарських занять	Кількість годин за формами здобуття освіти	
		Очна (денна)	заочна
1	Тема 1. Патопсихологія як галузь психологічної науки	2	2
2	Тема 2. Поняття психічної норми та патології	2	2
3	Тема 3. Принципи та методи патопсихологічного дослідження	2	
4	Тема 4. Порушення відчуття та сприймання	2	
5	Тема 5. Порушення уваги та пам'яті	2	
6	Тема 6. Порушення мислення	2	
7	Тема 7. Порушення емоційно-вольової сфери	2	
8	Тема 8. Порушення особистості та самосвідомості	2	
9	Тема 9. Патопсихологічні синдроми при шизофренічному спектрі розладів	2	
10	Тема 10. Патопсихологічні особливості афективних та невротичних розладів	2	
11	Тема 11. Патопсихологічні особливості органічних психічних розладів та деменцій	2	
12	Тема 12. Практичне значення патопсихології	2	2
	УСЬОГО	24 год.	6 год.

5.2. Тематика самостійної роботи здобувачів

п/н	Зміст навчального матеріалу	Вид діяльності	Кількість годин за формами здобуття освіти	
			очна (денна)	заочна
1	Тема 1. Патопсихологія як галузь психологічної науки	Підготувати короткий письмовий конспект (2–3 стор.), у якому розкрити предмет, завдання та місце патопсихології в системі психологічних наук; визначити її відмінність від психіатрії та клінічної психології. Скласти порівняльну таблицю, що відображає об'єкт, предмет, методи та практичні завдання патопсихології й суміжних дисциплін (психіатрія, клінічна психологія, нейропсихологія); сформулювати короткий	4	8

		висновок щодо специфіки патопсихологічного підходу.		
2	Тема 2. Поняття психічної норми та патології	Підготувати короткий аналітичний огляд (2–3 стор.), у якому розкрити основні підходи до визначення психічної норми та патології (статистичний, соціально-нормативний, клінічний, адаптаційний), охарактеризувати критерії їх розмежування. Проаналізувати запропоновану ситуацію (кейс) та визначити, які ознаки свідчать про норму або можливу патологію; обґрунтувати висновок із опорою на психологічні критерії та сучасні класифікаційні підходи (МКХ/DSM).	4	8
3	Тема 3. Принципи та методи патопсихологічного дослідження	Підготувати структурований конспект (2–3 стор.), у якому охарактеризувати основні принципи патопсихологічного дослідження (системності, якісного аналізу, динамічності, індивідуального підходу) та розкрити етапи його проведення. Скласти узагальнювальну таблицю, що відображає основні методи патопсихологічного дослідження (спостереження, бесіда, експериментально-психологічні методики), їх мету застосування та можливості для виявлення порушень когнітивної й емоційно-вольової сфери.	4	8
4	Тема 4. Порушення відчуття та сприймання	Підготувати короткий конспект (2–3 стор.), у якому охарактеризувати	4	8

		<p>основні види порушень відчуття та сприймання (агнозії, ілюзії, галюцинації), їх психологічні механізми та відмінності між ними.</p> <p>Проаналізувати клінічний приклад (кейс) та визначити тип порушення сприймання; обґрунтувати висновок із позиції патопсихологічного підходу та зазначити можливі методи дослідження.</p>		
5	Тема 5. Порушення уваги та пам'яті	<p>Підготувати короткий аналітичний конспект (2–3 стор.), у якому охарактеризувати основні види порушень уваги (нестійкість, відволікання, звуження обсягу) та пам'яті (амнезії, гіпомнезія, гіпермнезія, парамнезії), їх психологічні механізми та прояви.</p> <p>Скласти таблицю, у якій відобразити методи дослідження уваги та пам'яті в патопсихології (методики, мета застосування, можливі показники порушень); сформулювати короткий висновок щодо їх діагностичного значення.</p>	4	8
6	Тема 6. Порушення мислення	<p>Підготувати короткий конспект (2–3 стор.), у якому охарактеризувати основні види порушень мислення (за темпом, формою та змістом), розкрити їх психологічні механізми та прояви при різних психічних розладах.</p> <p>Проаналізувати фрагмент висловлювань (кейс) та визначити тип порушення мислення; обґрунтувати висновок і зазначити можливі патопсихологічні</p>	4	8

		методики для його дослідження.		
7	Тема 7. Порухення емоційно-вольової сфери	Підготувати короткий конспект (2–3 стор.), у якому охарактеризувати основні види порушень емоцій (афекти, депресивні та тривожні стани) та волі (абулія, апатія, імпульсивність), їх психологічні механізми та прояви. Проаналізувати клінічний випадок (кейс) та визначити тип емоційно-вольового порушення; обґрунтувати висновок і запропонувати методи патопсихологічного дослідження відповідної сфери.	4	8
8	Тема 8. Порухення особистості та самосвідомості	Підготувати короткий конспект (2–3 стор.), у якому охарактеризувати основні види порушень особистості (акцентуації, психопатії, зміни характеру) та самосвідомості (спотворене уявлення про себе, знижена критичність), їх психологічні механізми та прояви. Проаналізувати клінічний приклад (кейс) і визначити характерні ознаки порушення особистості або самосвідомості; обґрунтувати висновок із позиції патопсихологічного аналізу та запропонувати можливі методи дослідження.	4	8
9	Тема 9. Патопсихологічні синдроми при шизофренічному спектрі розладів	Підготувати короткий конспект (2–3 стор.), у якому охарактеризувати основні патопсихологічні синдроми шизофренії (позитивні, негативні, когнітивні), їх прояви у мисленні, емоціях та	4	8

		поведінці, а також психологічні механізми формування симптомів. Проаналізувати клінічний випадок (кейс) та визначити наявні патопсихологічні синдроми; обґрунтувати висновок щодо структури психічного дефекту та запропонувати методи патопсихологічного дослідження.		
10	Тема 10. Патопсихологічні особливості афективних та невротичних розладів	Підготувати короткий конспект (2–3 стор.), у якому охарактеризувати основні патопсихологічні особливості афективних (депресивних, біполярних) та невротичних (тривожних, obsесивно-компульсивних) розладів, їх прояви у мисленні, емоціях та поведінці. Проаналізувати клінічний випадок (кейс) та визначити характерні психопатологічні прояви; обґрунтувати висновок щодо психічного стану пацієнта та запропонувати методи патопсихологічного обстеження.	4	8
11	Тема 11. Патопсихологічні особливості органічних психічних розладів та деменцій	Підготувати короткий конспект (2–3 стор.), у якому охарактеризувати основні патопсихологічні особливості органічних психічних розладів та деменцій, порушення когнітивних функцій (пам'ять, увага, мислення) та емоційно-вольової сфери, їх психологічні механізми та прояви. Проаналізувати клінічний приклад (кейс) і визначити характерні ознаки органічного порушення або деменції; обґрунтувати висновок та запропонувати методи	4	8

		патопсихологічного дослідження для оцінки психічного стану.		
12	Тема 12. Практичне значення патопсихології	Підготувати короткий конспект (2–3 стор.), у якому охарактеризувати значення патопсихології для психологічної діагностики, корекції та реабілітації пацієнтів із психічними розладами; навести приклади застосування у клінічній та соціальній практиці. Проаналізувати клінічний кейс та визначити, як патопсихологічний підхід допомагає у проведенні диференційної діагностики та плануванні психологічного супроводу; запропонувати методи оцінки психічного стану пацієнта.	4	8
	Індивідуальне завдання		12	6
	Підготовка до екзамену		12	6
	Всього		72	108

6. Інформація про індивідуальне завдання¹

Індивідуальні завдання (ІЗ) з дисципліни виконуються студентами самостійно із забезпеченням необхідних консультацій з окремих питань з боку викладача на основі вільного вибору теми завдання. ІЗ охоплює основні теми курсу. При виконанні та оформленні ІЗ студент може використати комп'ютерну техніку, інформацію з Інтернету, зокрема першоджерела.

Індивідуальне завдання.

Виберіть один клінічний або життєвий випадок (можна з художньої літератури, фільму або реального прикладу), у якому присутні порушення психічної діяльності. Проаналізуйте цей випадок з позицій патопсихології: визначте можливі психічні розлади, сформулюйте внутрішню картину хвороби персонажа, оцініть вплив особистісних та соціальних чинників на розвиток симптомів, запропонуйте психологічні методи підтримки або корекції. Підготуйте короткий письмовий звіт (2–3 сторінки) із власними висновками та ілюстраціями (схеми, таблиці).

7. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

¹ Дається студенту у разі необхідності для отримання необхідної кількості балів із навчальної дисципліни

Засоби навчання:

У разі роботи в режимі онлайн використовується віртуальне навчальне середовище – Google Classroom. У онлайн режимі лекції / семінарські/практичні заняття можуть бути проведені за допомогою програм електронної комунікації Google Meet. У режимі дистанційного навчання вивчення курсу додатково передбачає приєднання кожного здобувача вищої освіти до програми Google Meet (для занять у режимі відеоконференцій). У цьому випадку здобувач має самостійно потурбуватися про якість доступу до інтернету. Для роботи в дистанційному форматі потрібні ноутбук / персональний комп'ютер / мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для:

- комунікації та опитувань,
- виконання домашніх завдань,
- виконання завдань самостійної роботи,
- проходження тестування (поточний, підсумковий контроль) тощо.

Також використовується корпоративна пошта, месенджер Telegram, що забезпечує можливість листування з викладачем.

В офлайн режимі для проведення занять використовуються матеріально-технічні ресурси: аудиторії, оснащені мультимедійним обладнанням, що відповідають санітарно-гігієнічним нормам, створюють фізичний простір, необхідний для досягнення, передбачених ОП, програмних результатів навчання. Придбані меблі відповідають ергономічним вимогам, а їх кількість достатня для розміщення ліцензованого обсягу здобувачів.

Ауд. 207 – Спеціалізована аудиторія «Музей Родовід», стільці з пюпітром (а також аудиторії 219, 224)

Телевізор KIVI 65 Smart TV модель 65U730QB з кріпленням настінним CHARMOUNT (2024)

Приміщення забезпечені Інтернетом (wi-fi). Wi-Fi адаптер TR Link TL-WIN722N Wireless N Adapter 150 Mbps USB 2/0

Інформаційне та навчально-методичне забезпечення:

- 1) Робоча програма й силабус дисципліни
- 2) Плани семінарських занять
- 3) Методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи
- 4) Перелік основної й додаткової літератури вказано в робочій програмі, силабусі, планах семінарських занять
- 5) Джерела інформації в електронному форматі розміщено в Гугл-класі (мінімальний перелік)

8. Політика дисципліни

Політика щодо академічної доброчесності	Обов'язковим є прояв нульової толерантності до жодних форм порушення академічної доброчесності. Очікується, що індивідуальне завдання та доповіді до семінарських занять здобувачів будуть самостійними, їх власними
---	--

	оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Під час тестування, підготовки до відповіді на екзамені користування зовнішніми джерелами заборонено. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем.
Політика щодо використання інструментів штучного інтелекту при виконанні завдань дисципліни	Інструмент ШІ має обмежене застосування у навчальному процесі. Його застосування доцільне: 1) з метою первинного ознайомлення зі змістом теми для самостійного опрацювання для складання плану роботи (з подальшим порівнянням з науковими текстами); 2) у випадку аналізу розгляду поняття в різних контекстах – при складанні словника психологічних термінів; 3) при розгляді дискусійних питань психологічної науки – для формулювання питань для обговорення під час семінарського чи практичного заняття
Політика щодо використання матеріалів з джерел відкритого доступу	Користувачі мають можливість вільно читати, завантажувати, копіювати контент з навчальною та науковою метою, а також розповсюджувати його з обов'язковим посиланням на використані джерела
Політика дотримання принципів та норм етики і професійної деонтології	Під час занять здобувачі діють із позицій академічної доброчесності, професійної етики та деонтології, дотримуються правил внутрішнього розпорядку Університету. Ведуть себе толерантно, доброзичливо та виважено у спілкуванні між собою та викладачами, а також реагують належним чином, якщо стають свідками дій порушення професійної етики з боку інших здобувачів чи викладачів. У випадку епідеміологічного режиму виконують всі настанови проти епідеміологічних дій: носять маски, дотримуються соціальної дистанції, використовують антисептики тощо.
Політика щодо відвідування	Здобувачі повинні відвідувати усі лекції, семінари та інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Недопустимими є пропуски та запізнення на заняття з неповажних причин. Користування мобільними пристроями під час заняття неприпустиме (за виключенням випадків, коли це пов'язане з виконанням завдання викладача)
Політика дедлайну	Завдання має бути виконане у встановлені строки та розміщене у письмовому вигляді у відповідній вкладці в Гугл-класі. Обов'язковим є усний захист не менше двох семінарів та двох практичних з курсу. Усі інші доповіді до семінару разом з презентаціями прикріплюються у Гугл-клас не пізніше ніж через тиждень після того як відбувся семінар з відповідної теми (у випадку недотримання термінів оцінка знижується на 1 бал з кожного завдання). Аналогічним є дедлайн щодо виконання завдань самостійної роботи.
Політика визнання та перезарахування здобувачу результатів навчання з навчальної дисципліни	Визнаються результати навчання здобувача, здобуті в інший період, в іншому ЗВО або під час академічної мобільності відповідно до Положення про організацію

	освітнього процесу та Положення про академічну мобільність
Політика визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті	Визнання результатів відповідно до Положення про визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті в Університеті
Порядок відпрацювання пропущених занять	Відпрацювання пропущених занять з поважної причини у вигляді захисту семінарського заняття проводиться на останньому занятті з курсу (або під час проведення консультацій) Відпрацювання пропущених занять без поважної причини відбувається шляхом письмового виконання завдань, передбачених темою заняття. Перевірка виконаних завдань відбувається згідно графіку консультацій, затвердженого на кафедрі. Ці завдання не зараховуються як такі, що були захищені!
Політика оцінювання	Політика щодо оцінювання здобувачів освіти відповідає положенням, розробленим Міністерством освіти і науки та базується на формувальному оцінюванні (самооцінювання і взаємооцінювання), яке передує підсумковому оцінюванню. Оцінювання має бути позитивним за принципом, фокусуючись на досягненнях, а не на невдачах. Усі види оцінювання ґрунтуються на чітко встановлених критеріях та показниках, що диференційовані за різними типами завдань
Політика щодо оскарження результатів оцінювання	<i>Перескладання підсумкової оцінки</i> з метою її підвищення не допускається, окрім ситуацій передбачених нормативними документами Університету, або неявки на підсумковий контроль з поважної причини. Оскарження результатів оцінювання відбувається відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Університеті, Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю з екзамену.
Політика про можливості навчання осіб із особливими освітніми потребами	Реалізується шляхом організації комфортного, інклюзивного та розвиваючого освітнього середовища, забезпечення заходів, спрямованих на попередження психологічного травмування створення адаптованої матеріально-технічної бази (пандуси) та надання комплексної підтримки (психологічної, соціальної)

9. Система та критерії оцінювання результатів навчання здобувача

9.1. Види контролю, які використовуються під час вивчення дисципліни, та форма підсумкового (семестрового) контролю за навчальною дисципліною.

Поточний контроль, формувальне оцінювання, підсумковий контроль у формі екзамену

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і за результатами виконання завдань самостійної роботи. Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять та за

результатами виконання завдань самостійної роботи. Передбачені наступні види контрольних заходів: усна співбесіда під час лекційних занять; усний захист повідомлень за темою семінарського заняття; використання питань для самоперевірки та взаємного оцінювання; перевірка письмового звіту за результатами виконання письмових завдань; перевірка словника термінів; оцінювання есе, підготовленого студентом.

Семестровий контроль з дисципліни проводиться у формі екзамену в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою, і в терміни, встановлені навчальним планом. Порядок проведення екзамену визначається Положенням про організацію освітнього процесу в ТНУ імені В.І. Вернадського.

Здобувачу, який **не набрав прохідного мінімуму (36 балів)** з навчальної дисципліни, - до екзамену не допускається. Він отримує незадовільну оцінку і вважається таким, що має академічну заборгованість. Для ліквідації академічної заборгованості здобувач освіти має набрати мінімальну кількість балів – 36 і скласти екзамен за питаннями, поданими в силабусі.

9.2. Методи контролю та оцінювання

усне опитування: самооцінювання і взаємооцінювання

перевірка письмових робіт: доповідь до семінару, презентація, есе

конспект, словник, захист практичних завдань або кейсів

метод програмованого контролю: тестовий контроль

9.3. Критерії оцінювання навчальної діяльності здобувачів, в межах окремих форм здобуття освіти та видів навчальних занять, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.

Критерії оцінювання для кожного виду робіт

Оцінювання результатів *поточної роботи* (завдань, що виконуються на семінарських та практичних заняттях, результати самостійної роботи здобувачів) проводити за критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

Критерії оцінювання завдань репродуктивного характеру:

Критерій	100%	80%	60%	40%	0%
Факт виконання завдання: вчасність, повнота (змістовність, ґрунтовність),	Повністю і вчасно	Повністю/вчасно	Повністю/невчасно	Частково/невчасно	Не виконано
Відповідність вимогам: різноманітність джерел, здатність оперувати фактами і відомостями, аналізувати, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, робити узагальнення, формулювати висновки	Без зауважень	Несуттєві недоліки	Суттєві пом	Суттєві помилки	

Усна доповідь (3 бали)

Усна доповідь+презентація (5 балів)

Створення таблиць, схем, ведення словника (3 бали)

Завдання творчого характеру:

Критерій	100%	80%	60%	40%	0%
Факт виконання завдання: вчасність, повнота,	Повністю і вчасно	Повністю/ вчасно	Повністю/ невчасно	Частково/ невчасно	Не виконано
Обґрунтованість відповіді: аргументованість суджень і переконливість доказів, конкретність висновків	Не викликає сумніву	Наявна	Фрагментарна	Сумнівна	Відсутнє
Творчий підхід і рівень активності на занятті: доповідь не обмежена матеріалами підручника, продемонстровано зв'язок теорії з практикою; участь у дискусіях та доповненні відповідей інших	Дуже високий	високий	середній	низький	відсутній
Індивідуальний стиль: нестандартний підхід у подачі матеріалу, специфічність способу виконання завдання	Чітко простежується	Простежується	Скоріше простежується	Майже не простежується	відсутній

Написання есе (4 б.)

Аналіз кейс-методу до конкретної ситуації (4 б.)

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів *підсумкового (семестрового) контролю*, є такі:

- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих

нормативних джерелах, вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;

- *характер відповідей* на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння *застосовувати* теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;
- вміння аналізувати *достовірність* одержаних результатів

9.4. Особливості набору балів за видами навчальної діяльності здобувача для кожної форми здобуття освіти та форми підсумкового (семестрового) контролю.

Розподіл балів за темами занять для екзамену

Поточне оцінювання та самостійна робота											Всього балів			
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	За підсумком опрацювання тем занять змістових модулів	Додаткові бали (СР та ІЗ)	Екзамен
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3			
Мінімальна кількість балів											36			
Порогові бали											0-60	0-24	0-40	
Загальна рейтингова оцінка											100			

Розподіл балів за видами діяльності (денна форма навчання):

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів за семестр	Форма контролю
Робота на семінарському занятті	3	12	36	екзамен
Додаткові бали (СР та ІЗ)	2	12	24	
Складання екзамену за білетами			40	
Разом			100	
Розрахунок балу за залік : 36+24+40 = 100				

Розподіл балів за видами діяльності (заочна форма навчання):

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів за семестр	Форма контролю
Робота на семінарському занятті	6	3	36	екзамен
Додаткові бали (СР та ІЗ)	2	12	24	
Підготовка проектного завдання	40	1	40	
Разом			100	
Розрахунок балу за залік : 36+24+40 = 100				

9.5. Шкала оцінювання результатів підсумкового контролю, що використовується в Університеті

Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за 100 бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	Значення оцінки
		для екзамену	
A	90 - 100 балів	«відмінно»/«excellent»	Відмінно - відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	80 - 89 балів	«добре»/«good»	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75 - 79 балів		Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69 - 74 балів	«задовільно»/«satisfactorily»	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60 - 68 балів		Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	30-59 балів	«незадовільно»/«unsatisfactory» (з можливістю повторного складання)	Незадовільно - потрібно додатково працювати для отримання позитивної оцінки
F	1-29 балів	«незадовільно»/«unsatisfactory» (з обов'язковим повторним	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням курсу

		курсом)	
--	--	---------	--

10.1. Перелік запитань для підготовки до підсумкового контролю (для денної форми навчання)

1. Дайте визначення патопсихології як галузі психологічної науки.
2. Які предмет і об'єкти дослідження патопсихології?
3. У чому полягає відмінність патопсихології від клінічної психології?
4. Які основні завдання патопсихології?
5. Які методи використовуються у патопсихологічному дослідженні?
6. Які принципи патопсихологічного дослідження слід дотримуватися?
7. Що таке психічна норма і психічна патологія?
8. Які підходи існують до визначення психічної норми?
9. В чому полягає різниця між органічними та функціональними психічними розладами?
10. Що таке психічний синдром і як він відрізняється від симптому?
11. Які психічні процеси найчастіше порушуються при психічних захворюваннях?
12. Що таке когнітивні порушення і як вони проявляються?
13. Які типи порушень пам'яті виділяють у патопсихології?
14. Які прояви порушень уваги спостерігаються при психічних розладах?
15. В чому полягають порушення мислення у психопатології?
16. Які види порушень мислення виділяють за формою, змістом і темпом?
17. Що таке логічне мислення та як воно порушується при психічних розладах?
18. Які порушення сприймання найчастіше зустрічаються в клінічній практиці?
19. Що таке агнозія і які її види виділяють?
20. Як відрізнити ілюзію від галюцинації?
21. Які емоційні порушення характерні для психічних розладів?
22. Що таке афект і які його порушення спостерігаються у психопатології?
23. Що таке депресивні та маніакальні стани?
24. Які порушення волі характерні для психічних розладів?
25. Що таке абулія та апатія і чим вони відрізняються?
26. Які порушення мотивації зустрічаються при психопатологічних станах?
27. Що таке психічні розлади особистості?
28. Які види порушень особистості виділяють у патопсихології?
29. Що таке порушення самосвідомості і як вони проявляються?
30. Як порушення особистості впливають на адаптацію пацієнта?
31. Назвіть приклади органічних психічних розладів.
32. Які психопатологічні прояви характерні для деменцій?
33. Що таке психосоматичні розлади і їх патопсихологічні особливості?
34. Що характеризує дисоціативні розлади?
35. Що таке психогенні неврози і які їх патопсихологічні прояви?
36. В чому полягають психопатологічні особливості психічного розвитку в онтогенезі?

37. Що таке внутрішня картина хвороби (ВКХ) та як вона формується?
38. Як ставлення особистості до захворювання впливає на її адаптацію?
39. Які психологічні наслідки мають хронічні захворювання?
40. Як інвалідність впливає на психіку та самосвідомість особистості?
41. Які патопсихологічні особливості депресивного розладу?
42. Які психопатологічні прояви характерні для тривожного розладу?
43. Що таке панічна атака і як вона проявляється?
44. У чому полягає психопатологічна сутність ПТСР?
45. Назвіть основні фактори ризику розвитку ПТСР.
46. Які клінічні прояви манії і чим вона відрізняється від гіпоманії?
47. Назвіть основні типи шизофренії та їх психопатологічні прояви.
48. Що таке бред і які його основні види виділяють?
49. Які види галюцинацій виділяють у психопатології?
50. Які психопатологічні особливості спостерігаються при шизотиповій психопатії?
51. Яке значення патопсихології для психологічної діагностики та корекції?
52. Які методи психодіагностики застосовуються у патопсихології?
53. Яке призначення проєктивних методів у психодіагностиці?
54. Наведіть приклади проєктивних методик, що застосовуються у клінічній практиці.
55. Які функції виконують когнітивні тести у психодіагностиці?
56. Для чого застосовують тест ММРІ у клінічній психології?
57. Для чого використовується Beck Depression Inventory (BDI)?
58. Яке значення методу спостереження у патопсихології?
59. Як структуроване клінічне інтерв'ю сприяє оцінці психічного стану пацієнта?
60. Як патопсихологічний аналіз допомагає у плануванні психологічного супроводу та реабілітації пацієнта?

10.2. Проєктне завдання для підсумкового контролю (для заочної форми навчання)

**Тема: «Патопсихологічне дослідження психічних процесів та синдромів
у конкретної клінічної групи пацієнтів»**

Мета:

Закріпити практичні та теоретичні знання з патопсихології шляхом проведення дослідження психічних процесів, оцінки психопатологічних проявів і формування висновків щодо психічного стану пацієнтів.

Завдання:

1. Вивчити теоретичні аспекти патопсихології обраної нозології (наприклад, шизофренія, депресивний розлад, ПТСР, органічні психічні порушення).
2. Ознайомитися з методами патопсихологічного дослідження (спостереження, інтерв'ю, проєктивні та когнітивні методики).
3. Провести патопсихологічне дослідження (аналітичне або на основі клінічних кейсів).
4. Оцінити порушення когнітивних, емоційно-вольових та особистісних функцій пацієнтів.
5. Проаналізувати психопатологічні синдроми та скласти психопатологічний портрет досліджуваної особи або групи.
6. Сформулювати висновки та рекомендації щодо психологічного супроводу та можливих корекційних заходів.

Форма підсумкового продукту:

- Письмовий звіт (6–8 сторінок) з описом методів, аналізом результатів та висновками.
- Презентація (5–7 слайдів) для захисту проєкту.

Критерії оцінювання:

Компонент завдання	Бали
Вибір клінічного випадку	5
Збір даних та аналіз анамнезу	7
Психологічна діагностика	10
Патопсихологічний аналіз	10
Рекомендації щодо супроводу	8
Всього	40

Вимоги до оформлення:

- Обсяг: 6–8 сторінок (шрифт Times New Roman, 14 пт, міжрядковий інтервал 1,5).
- Обов'язкове використання сучасної літератури (не менше 5 джерел, переважно 2020–2025 рр.).
- Посилання оформлюються відповідно до ДСТУ 8302:2015.
- Можливе використання схем, таблиць, діаграм для наочного відображення аналізу.

11.Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Іванова О. В. Патопсихологія: навч. посіб./ О. В. Іванова, П. М. Шевченко. Київ: Видавництво Літера, 2021. 384 с.
2. Казміренко Л. І., Власенко С. Б. Патопсихологія : курс лекцій./ Л. І. Казміренко, С. Б. Власенко. Київ : НАВС, 2022. 136 с.
3. Корнієнко В. В. Патопсихологія : навч. посіб. Дніпро : ДДУВС, 2023. 120 с.
4. Козак О. М. Клінічна психопатологія: навч. посіб. / О. М. Козак. Одеса: Маяк, 2020. 328 с.
5. Петренко В. Г. Основи патопсихології: теорія і практика: моногр./ В. Г. Петренко. Львів: Видавництво ЛНУ, 2022. 412 с.
6. Османова А. М., Хорунженко Г. В. Патопсихологія : навч.-метод. посібн. / А. М. Османова, Г. В. Хорунженко. – Київ : Талком, 2022. 188 с.
7. Смірнова Т. І. Психопатологія: сучасний підхід: навч. посіб./ Т. І. Смірнова, І. П. Коваленко. Харків: Фоліо, 2023. 360 с.

Додаткова література

1. Бондарчук Ю. П., Дорошенко Т. І. Патопсихологія у клінічній практиці: підруч. для студ./ Ю. П. Бондарчук, Т. І. Дорошенко. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2025. – 398 с.
2. Литвиненко Н. Є., Марченко С. В. Психічні розлади та психопатологія: сучасні виміри: зб. наук. праць / Н. Є. Литвиненко, С. В. Марченко (ред.). – Київ: Наук. думка, 2024. 456 с.
3. Пономарьов В. І., Пономарьова В. В., Міщенко О. М. Патопсихологічна діагностика порушень психічних процесів // *Науковий вісник КПІ. 2023. № 7. С. 88-97.*
4. Шевчук І. С. Психологічна діагностика психічних процесів: навч. посіб. / І. С. Шевчук. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 312 с.

Інформаційні ресурси.

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського - електронні фонди та цифрові колекції для доступу до наукових видань з психології та медицини.
2. Електронні бібліотеки провідних університетів України - КНУ імені Тараса Шевченка, ЛНУ імені Івана Франка, ХНУ, Університет «Україна»; наукові статті та підручники з клінічної психології та патопсихології.
3. PubMed - міжнародна база наукових статей з медицини та клінічної психології, включно з дослідженнями психічних розладів та психопатології.

4. APA PsycArticles та PsycINFO - ресурси Американської психологічної асоціації, що містять рецензовані наукові статті з клінічної психології та патопсихології.
5. WHO Mental Health Library - міжнародні стандарти, методичні рекомендації та протоколи щодо психічного здоров'я та психічних розладів.
6. Google Scholar - пошуковий сервіс наукових публікацій, що забезпечує доступ до статей, дисертацій та монографій з клінічної та патопсихології.